

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:38
sssjournal.com

pp.3513-3526
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 05/05/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 20/07/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 20.07.2019

TÜRKİYEDEKİ KENTLERDE İÇ GÖÇ EĞİLİMİ ŞANLIURFA İLİ HANE HALKI ÜZERİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

MİGRATION TRENDS TO INNER CITIES IN TURKEY EVALUATION ON THE HOUSEHOLD PUBLIC OF ŞANLIURFA

Uzm. Gülben ÇELİK BOZKAYA

Kahramanmaraş/Türkiye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8840-3175>

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1601>

Reference : Çelik Bozkaya, G. (2019). "Türkiyedeki Kentlerde İç Göç Eğilimi Şanlıurfa İli Hane Halkı Üzerinde Değerlendirilmesi", International Social Sciences Studies Journal, 5(38): 3513-3626.

ÖZ

Kentlerin sağlıklı bir duruma getirilmesinde ve bu kentlerin gelecekte sürdürülebilirliğinin sağlanmasında kentlilik bilincine sahip olan aileler önemli unsurlardan biridir. Ailelerin kentte yaşamaları kentlerin büyümesi için yeterli olmamaktadır. Kentlilik bilincine sahip hane halkı hem niceliksel hem de niteliksel açıdan istenilen düzeyde bulunması çözüm bekleyen sorunlardır. Bu sorunların bariz olanları ise göç alan kentlerin gereğinden fazla büyümesine, göç veren kentlerin de daha çok küçülmesine neden olmaktadır. Bu durum kent sosyolojisi, ekonomisine olumsuz bir açıdan etkilemektedir ve ülke ekonomisine bir maliyet olarak geri dönmesine sebebiyet vermektedir. Sağlıklı bir kentleşme ise ancak kente gelen göçmenlerin diğer gruplarla özdeş hale gelmeden onlarla bir bütünü oluşturacak şekilde etkileşimde bulunmaları halinde söz konusu olmaktadır. Bu çerçevede hane halkının göç etme eğilimlerinin araştırılması büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla Şanlıurfa kentine göç eden hane halkının kenti algılama, kentsel farkındalık, kentsel kurumlara katılım, kenti sahiplenme, kent sorunlarına duyarlılık gibi kent ile bütünleşebilme süreçlerinde etkili olan mekanizmaları incelenmiştir. Çalışmada nicel araştırma metoduna başvurulmuştur. Araştırma kapsamında Şanlıurfa ilinde 20 mahallede ikamet eden 384 haneye anket yöntemi kullanılarak veriler elde edilmiştir. Anket çalışması sonrası elde edilen veriler SPSS ile değerlendirilmiştir. Uygulamadan elde edilen sonuçta göre mahalleler sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından farklı gelişimler göstermiştir. Bu değişkenlerin bazılarında kırsal karakterini koruyan ve geldikleri bölgelerin özelliklerini yansıtan özellikler gösterirken, bazı değişkenlerde kentsel özellikler göstermektedir. Ancak değişkenlerin çoğunda kırsal ve kentsel yaşamın ikisinin de görüldüğü ve kırsal yaşamdan kentsel yaşama geçiş sürecinin devam ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kır, İç Göç, Şanlıurfa

ABSTRACT

Families who have the consciousness of urbanism are one of the important factors in bringing the cities to a healthy state and ensuring their sustainability in the future. Families living in cities are not sufficient enough for growth. The fact that urbanly conscious households are not at the desired level in aspect of both quantitatively and qualitatively is one of the problems awaiting solution. This situation affects urban sociology and economy in a negative way. In addition, it causes a great economic damage to the affected country. A healthy urbanization is only possible if the immigrants coming to the city interact with the other groups in a way that they form a whole without or before becoming identical with other groups. In this context, it is very important to investigate the migration tendency of households. For this purpose, the mechanisms that affect the integration process of households who migrated to Şanlıurfa city such as the perception of the city, urban awareness, participation in urban institutions, ownership of the

city and sensitivity to urban problems were examined. We decided to use a quantitative research method in this study. Within the scope of the research, 384 households living in 20 neighborhoods in Şanlıurfa were surveyed. The data obtained after the survey was evaluated with SPSS. According to the results obtained from the application, the neighborhoods showed different developments in terms of socio-cultural and socio-economic aspect. While some of these variables exhibit characteristics that maintain the rural character and reflect the characteristics of the regions they come from, some variables show urban characteristics. However, in most of the variables both rural and urban life are seen and the transition from rural to urban life is continuing constantly.

Key Words: City, Rural, Internal Migration, Şanlıurfa

1.GİRİŞ

Birçok nedeni ve sonucu olan iç göç hareketleri genel anlamda kırsal alanların itici faktörlerinin yanı sıra, kentsel alanların çekici şartlarıyla nüfusun kentsel alanlara yığılmasına yol açmaktadır. Kentlerde meydana gelen demografik yığılımlar, kentin hızlı ve düzensiz gelişmesine ayrıca birçok açıdan kentlerde hemen çözüme kavuşmayan problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kente göç eden hane halkının göç sonrası yaşama uyumu da bu problemlerin en temel hususlarından. Bazı görüşlere göre aileler, kente göç ettikten sonra kentsel alanlarda geldikleri yörelerin kırsal yaşamlarını sürdürmeye çalışarak bu alanları kırsallaştırırken, bazı görüşlere göre ise kentler, kırsal alandan gelen bu bireyleri kentsel yaşama uymalarını sağlayarak kentlileştirmiştir. Diğer bir görüşe göre ise, bu göç hareketleri kentlerde “biz ve öteki” ayrımının oluşmasına neden olmuştur. Kentte oluşan bu sorunların çözümü hususunda kente gelen ve kentte bulunan ailelerin karşılıklı olarak kentte yaşamının gerektirdiği sorumluluğa sahip olması büyük önem arz etmektedir. Hane halkının kenti sahiplenmesi, aitlik hissi duyması, sorumluluk alması kentlerde bulunan ayrılığın yok olmasına, insanların uyumlu yaşamasına ve ortak değerleri benimsemesine yardımcı olacaktır. Kentsel bütünleşebilme sürecinde kentlilik bilincinin oluşmasına, hane halkının dayanışmasına kenti fiziksel olarak sahiplenip korunmasına katkı sağlamakla birlikte sosyo-ekonomik zenginliğe de büyük bir katkısı olacaktır. Bu çerçevede iç göç hareketlerinin iyi analiz edilmesi ve buna yönelik tedbirlerin alınması, sosyo-ekonomik açıdan stratejilerin geliştirilmesi kentlerimizin geleceği açısından önem arz etmektedir. Kentlerimizin geleceği ise ülkemizin geleceğini belirlemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; kentlere göç eden hanelerin kenti algılama, kentsel farkındalık, kentsel kurumlara katılım, kenti sahiplenme, kent sorunlarına duyarlılık gibi kent ile bütünleşebilme süreçlerinde etkili olan mekanizmaları ortaya koymaktır.

Yine bu kapsamda; 6360 sayılı yasayla Büyükşehir kapsamına giren illerden biri olan Şanlıurfa ilinin metropolleşmesi sonucu ciddi nüfus artışları ortaya çıkmıştır. Göçe hazırlıksız yakalanan bu kentte hane halkının demografik ve sosyo-ekonomik değişkenleri ve kentlilik bilinç düzeyleri kentle bütünleşebilme süreçlerinde kentte değişimler meydana getirmiştir. Bunlar; Sağlık, gelir, güvenlik gibi sosyal çevre dışında konut alanları arasındaki farklılaşma, fiziksel yapıda tabakalaşma, sosyo-kültürel çeşitlenme ve benzeri şekilde kendini göstermektedir. Bu farklılaşma ve çeşitlenmenin mekânsal ya da toplumsal düzeyde ise; “modern ve geleneksel kesim”, “düzenli ve düzensiz konut alanları”, gecekondular ve apartman bölgeleri gibidir. Kentte sosyo-ekonomik ve çok boyutlu değişimler olması ve bulgulara dayalı olarak kentsel temelli sorunların ortadan kaldırılmasına veya minimize edilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede Şanlıurfa ilinin Eyyübiye ilçesinde ikamet eden, TÜİK’den de elde edinilen verilerle iç göçle gelen ailelerin önemli bir kısmının oturduğu 20 mahalledeki (Şanlıurfa’nın yoğun iç göç almış Akabe, Akşemsettin, Batıkent, Buhara, Dedeosman, Direkli, Eyüpkent, Eyyübiye, Eyyüp Nebi, Hacıbayram, Haleplibahçe, Hayati Harrani, Muradiye, Onikiler, Osmanlı, Selçuklu, Şih Maksut, Topdağı, Uğurlu, Yenice mahallelerinde ikamet eden göçle gelmiş olan aileler) 384 haneye anket uygulanması yapılmıştır. Anket; **sosyo-demografik sorular, göç ve memleketeye ilişkin sorular, oturlan konuta ilişkin sorular, toplumsal yaşama ilişkin kentsel yaşama ilişkin ve kentsel farkındalık** ile ilgili 43 soru sorulmuştur. Araştırma amacına uygun olarak hazırlanan soruların, araştırmacı tarafından ilgililere dağıtılarak doldurulması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yapılan bu çalışmada; Şanlıurfa ilini ve kentsel bütünleşme sürecini daha iyi tanımlamaya ve ailelerin kentle bütünleşme düzeylerinin ölçülmesi yoluyla literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

2. KENTLİLEŞME VE İÇ GÖÇ

Kentleşme, kırdan çözülme ve kentte doğru yoğunlaşma nedeniyle kırdan kente göç eden nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırsal özelliklerinden arınarak kentin özelliklerini kazanma süreci olarak tanımlanabilir. Kentleşme sürecinde üç tür insan vardır. Birincisi kır insanıdır, kır insanın ekonomik değeri tek öğelidir. Yalnızca kırsal öğeler hâkimdir. Sosyal mekânı da aynı şekilde tek öğelidir. İkincisi kentleşen insan, kentleşme sürecinde bulunduğu yere göre değişen, hem kentin hem de kırsal ekonomik

değerlerini taşıyan insandır. Kentlileşen insanda sosyal ögeler hep ikişer ögelidir. Kentlileşme sürecindeki geçiş insanı kırsal özelliklerinden arınıp kent insanına yaklaştıkça ekonomik ve sosyal mekânı iki ögelikten sıyrılıp tek ögeliliğe dönüştürecektir. Sürecin sonucunda ise 'kent insanı' vardır. Kent insanı da ekonomik ve sosyal değeri açısından tek ögeli olup sadece kentin ekonomik ve sosyal özelliklerini yansıtmaktadır (Kartal, 1978: 35-40).

Bu çerçevede, sosyal dinamikliğin en önemli alanlarından birini oluşturan iç göçler, günümüzdeki en önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir. Köylülük kimliğinin, farklı nedenlerle korunamaması veya gereken duyarlılığı görememesi akabinde metropol alanlarda gecekondulaşma sürecinin giderek kök salmasına sebebiyet vermiştir. Sağlıksız bir kentleşme ve göçler toplumumuzun son zamanlardaki en önemli dramlarından birini oluşturmaktadır (Türkdoğan, 1971:458).

3. ŞANLIURFA İLİ İÇ GÖÇ HAREKETLERİ

Tablo 1. 2007-2018 Arası Şanlıurfa İlinin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç Ve Net Göç Hızı (27.04.2019, www.tuik.gov.tr).

YIL	ALDIĞI GÖÇ	VERDİĞİ GÖÇ	NET GÖÇ	NET GÖÇ HIZI%
2007-2008	25.510	37.282	-11.772	-7.5
2008-2009	27.190	35.154	-7.964	-4.9
2009-2010	32.555	37.555	-5.000	-3.0
2010-2011	35.888	41.570	-5.682	-3.3
2011-2012	31.890	44.878	-12.988	-7.3
2012-2013	33.383	47.429	-14.046	-7.8
2013-2014	35.670	49.030	-13.360	-7.2
2014-2015	40.135	50.580	-10.445	-5.5
2016-2017	40 058	52 648	-12. 590	-6,3
2017-2018	35.670	49.030	-13. 360	-7,2

Tablo 1.'de göç verilerine bakıldığında, Şanlıurfa ilinin aldığı ve verdiği göçler hususunda net göç hızı incelendiği zaman 2007-2018 dönemi arasında negatif yönlü bir durum olduğu görülmektedir. Yani Şanlıurfa ilinin verdiği göç miktarına oran olarak bakıldığında aldığı göç oranı daha yüksek olduğu görülmektedir. TÜİK verilerine bakıldığında; 2017-2018 yılları arasında Şanlıurfa'da göç oranı % 7.2 olarak hesaplanmıştır. Bu durum ise net göç hızında negatif olan kısmının devam ettiğini ama önceki dönemlere kıyasla kısmi olarak artış olduğunu göstermektedir. Şanlıurfa ili diğer illerden göç almayarak ağırlıklı kendi kırsalında göç toplamaktadır. Şanlıurfa kent merkezinden dışarıya göç eden, nüfusu da ağırlıklı Gaziantep, İstanbul, Adana, Mersin, Antalya, Ankara, İzmir, Hatay ve Mardin'e vermektedir (27.04.2019, www.tuik.gov.tr). Tablo 1.'de görüldüğü gibi 2007-2018 arası yıllarda 338 bin kişi kente gelmiştir.

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada çalışmanın Ana evren ünitesini 5393 sayılı belediye kanuna göre Şanlıurfa ilinin Eyyübiye ilçesine bağlı 36 mahallesinin en fazla iç göç alan; Akabe, Akşemsettin, Batkent, Buhara, Dedeosman, Direkli, Eyüpkent, Eyyübiye, Eyyüp Nebi, Hacıbayram, Haleplibahçe, Hayati Harrani, Muradiye, Onikiler, Osmanlı, Selçuklu, Şih Maksut, Topdağı, Uğurlu, Yenice mahalleri kapsamaktadır. Evreni ise bu mahallelerde ikamet eden hane halkı oluşturmaktadır.

Evren olarak seçilen Şanlıurfa ilinin Eyyübiye ilçesine iç göçle gelen hane halkının toplamı 384 hane halkını oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, örneklem hesaplamasında anketin ana kütle bilindiği için aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = N t^2 pq / d^2 (N-1) + t^2 pq$$

Formülde;

N: Hedef kitledeki hanehalkı sayısı

n: Örneklem alınacak hanehalkı sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmemiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır.

Veriler yerine yazıldığında;

İç göçle gelen hane halkı sayısı;

$$n = (248566)(1.96)^2(0.50*0.50)/(0.05)^2(436-1)+(1.96)^2(0.50*0.50) = 384 \text{ hane halkıdır.}$$

Formülden de anlaşıldığı gibi yapılan örneklem tespitinde % 95 güven seviyesinde, % 5 kabul edilebilir hataya göre hesaplanan örneklem sayısı 248.566 ana kütle için 384'dür. Uygulanan anket sayısı ise 384 hane halkıdır.

Anket formları incelendiğinde 384 formun tam olarak geri döndüğü görülmüştür. Geri dönüşümü yeterli düzeyde olduğu için anketler değerlendirilmeye alınmıştır. İç göçle gelen hane halkı tarafından doldurulan bu anketler daha sonra SPSS (21.0) ortamında verileri girilerek, sonuçları yorumlanmıştır. Araştırma veri toplama aracı olarak 43 sorudan oluşan anket kullanılmıştır. Bazı kavramlar ve önermeler hakkında hane halkının tutum ve davranışlarının ayrıntılı şekilde analiz edilebilmesi amacıyla 5'li likert ölçeği soruları da kullanılmıştır. Ankette sosyo-demografik sorular, göç ve memleketle ilişkin sorular, oturlan konuta ilişkin sorular, toplumsal yaşama ilişkin kentsel yaşama ilişkin ve kentsel farkındalık ile ilgili sorular yer almaktadır. Öncelikle iç göç ve kentsel bütünleşme ilgili uygulamalı ve teorik araştırmalar taranarak, konuyla ilgili soruların dökümü yapılmıştır. Çalışmanın literatür kısmına ve amacına uygun olarak anket soruları oluşturulmuştur. Anket, hazırlık çalışmaları tamamlandıktan sonra Ocak-Şubat 2016 tarihleri arasında belirlenen kişi sayıları kapsamında rastlantısal örnekleme ile belirlenen araştırma örneklemine uygulanmıştır. Örneklem alanı 384 hane halkından oluşmaktadır. Uygulanan anketlerdeki verilerin analizinin bilgisayara aktarılması için anketler tek tek gözden geçirilmiş ve anketlere veri kodlama işlemi yapılmıştır.

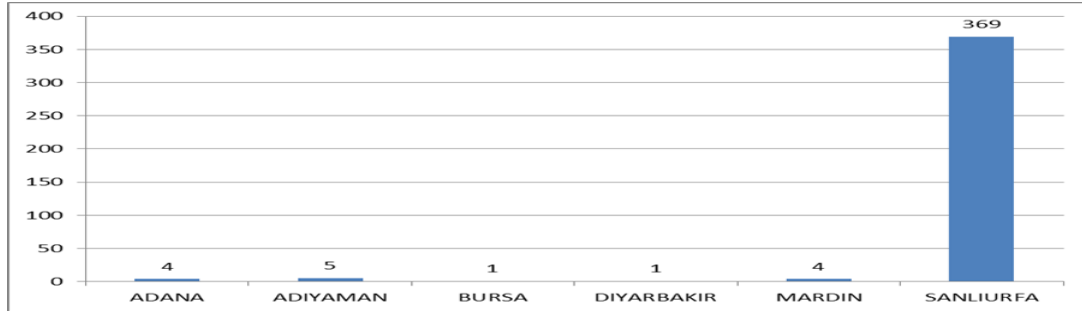
4.2. Araştırma Bulguları ve Değerlendirme

Araştırma sahasında elde edilen veriler neticesinde;

1- Göçmen Hane Halkının Cinsiyete Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 göçmen ailenin % 24.7'sini eşleri, % 75.3'ü aile reislerinden oluşmaktadır. Araştırmada anket uygulanan göçerlerin aile reisi olarak varsayılan koca olmasına özen gösterilmiştir. Ancak koca ile görüşme imkânı bulunulamayan durumlarda eşlerine anket uygulaması yapılmıştır.

2- Göçmen Hane Halkının Doğum Yerine Göre Dağılımı;

Tablo 2.

Doğum yeri ve uzun süre ikamet edilen yer, bireyin toplumdaki davranışlarını, yaşamı algılamasını ve değerlendirmesini belirleyen etkenlerden biridir (Güçlü, 2002: 64). Bu amaçla çalışma kapsamında katılımcılara doğum yerleri de sorulmuştur. Ankete katılan 384 göçmen ailenin % 96.1 gibi önemli bir oranının doğum yerlerinin Şanlıurfa'nın ilçe ve köylerin gelen göçerlerden oluştuğu görülmektedir. % 1.3'ünün Adıyaman, % 1'inin Adanalı ve yine % 1'inin Mardin doğumlu oldukları, % 0.3 gibi azınlıkta kalan kesimin ise Bursa ve Diyarbakır doğumlu oldukları görülmektedir. Buradan hareketle Şanlıurfa ili diğer illerden göç almayarak ağırlıkla kendi kırsalında göç toplamakta olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

3- Göçmen Hane Halkının Mesleklere Göre Dağılımı; Göçerlerin göç etme eyleminin gerçekleşmesindeki en önemli nedenlerden birisinin istihdam koşulları olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda ankete katılan 384 göçmen hane halkının % 31.0'ı Esnaf olarak çalışmaktadır. Bunun % 19.0'ı Ev Hanımı, % 12.2'si Tarım işçisi, % 11.2'si Maaşlı işçi olarak, % 7.8'lik oranını ise Pazarcı/Tezgaahçı/Tablacı/işportacı olarak çalıştığı görülmektedir.

4- Göçmen Hane Halkının Yaşa Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 göçmen ailenin % 39.3'ünün 29-39 yaş ve 40-50 yaş aralığında toplanmıştır. Ankete katılan 51-61 yaş aralığının oranı % 12.0 olup, 18-28 yaş aralığında olanların oranı sadece % 6.0'dır. 62 yaş ve üstündekilerin oranı ise % 3.4 olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda göçerlerin genel olarak orta yaş nüfuslu ailelerden oluştuğu görülmektedir.

5- Göçmen Hane Halkının Gelir Durumlarına Göre Dağılımları;

Tablo 3.

Aylık Gelir	Frekans	Yüzde
500 TL den Az	65	16.9
501-1000 TL	143	37.2
1501-2000 TL	73	19.0
1501-2000 TL	66	17.2
2001-2500 TL	20	5.2
2500 TL den fazla	9	2.3
Aylık Geliri Yok	1	0.3
Fikri Yok	7	1.8
Toplam	384	100.0

Yoksulluğa ilişkin birçok kavram ve bu kavramlara bağlı olarak da birçok değişik tanım bulunmaktadır. Yoksulluk tanımı ve ölçümünde üzerinde durulması gereken bir nokta, yoksulluk göstergesi olarak salt ekonomik kıstasların mı, yoksa bunların ötesinde ve bunlara ek olarak sosyal ve hatta siyasal kıstasların mı dikkate alınacağı sorusuyla ilgilidir. (Şenses, 2001:62). Mutlak yoksulluk kavramı, bir kişinin ya da hane halkının yaşamını sürdürebilmesi amacıyla gerekli olan asgari temel ihtiyaçlarının tanımlanmasının ardından, bu temel ihtiyaçları karşılamak için gerekli gelirin belirlenmesiyle ortaya çıkan yoksulluk seviyesinin altındaki aynı ve nakdi geliri olanları içerir. Çok basitleştirilmiş yaklaşımlarda, temel ihtiyaçlar günlük asgari kaloriyi sağlayacak harcamalar olarak tanımlanır. Uluslararası karşılaştırmalarda giderek sık kullanılan, satın alma gücü paritesine göre belirlenmiş, kişi başına 1 USD'lik günlük harcama seviyesi, başka tür bir mutlak yoksulluk göstergesidir. Burada temel ihtiyaçların tespitinden hareket edilmeyip, kişi başına yılda 360 dolar aynı ve nakdi geliri olan kesimin yoksul sayıldığı, daha öznel bir yaklaşım sergilenmektedir (İnsel, 2001:64). Bu çerçevede tablo 6.5'e göre ankete katılan 384 göçmen hane halkının %37.2'sinin geliri 501-1000 TL arası, % 19.0'nın geliri 1501-2000 TL arası, % 17.2'sinin 1501-2000 TL arası, Aylık geliri 500 TL'den az olanların oranı ise % 16.9 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda göçerlerin büyük kısmını gelir durumu düşük gruplar oluşturmaktadır. Ayrıca göç eyleminin gerçekleşmesinde önemli bir etken olan gelir faktörünün, göç eylemi gerçekleştikten sonra bile etkisinde kaldıklarını ve göçerlerin ekonomik gelir düzeylerinde ilerlemenin oluşmadığı görülmektedir.

6- Göçmen Hane Halkının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı; "Eğitim bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerlerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Bir başka deyişle gayri resmi olarak evde ve genel kültür olarak çevrede, resmi olarak da toplumun karmaşık eğitimsel düzenlemelerinde gerçekleştirilen sistemli bir sosyalizasyon sürecidir. Bu anlamda eğitim, toplumsal yapıyı oluşturan temel kurumlardan biridir" (Eyyübiye belediyesi,2014:13). Bu doğrultuda yapılan araştırmaya göre; anket uygulanan 384 göçmen ailelerin % 27.9'unun İlkokul mezunu, % 27.6'sının Ortaokul mezunu, % 20.8'nin ise lise mezunu oldukları, % 15,6'sının ise okuma yazma bilmediği, % 4,4'ünün okuma yazma bilip okulu bitirmemiş oldukları, % 3,6'sının ise lisans mezunu oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyleri göz önüne alındığında, eğitim seviyesi düşük göçerlerin, eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha çok göç eylemine yatkın oldukları, fakat eğitim düzeyi arttığında ise oransal olarak azalsa da, göç eyleminin devam ettiği görülmektedir.

7- Göçmen Hane Halkının Buldukları Mahallede Yaşadıkları Süreye Göre Dağılımı;

Yaşanılan yerde ikamet süresinin arttıkça, hane halkının kendilerini kente ait hissetmelerinin, alışkanlıklarının ve yaşam biçimlerinin yaşanılan yere uyarlandığı ve bu şekilde yaşanılan kentsel bütünleşme durumunun geliştiği kanısına varılabilir. Bu çerçevede; ankete katılan 384 göçmen ailenin % 36.7'sinin göç ettikleri mahallelerde, 11 yıldan fazla sürede yaşadıklarını, % 36.2'sinin ise 6-10 yıl arası yaşadıkları görülmektedir. Katılımcıların ikamet ettikleri mahallelerde yaşadıkları süreleri baz alındığında bu sürelerde artış olduğu gözlemlenmiştir. Ve kenti sahiplenme sürecinde ve kente aidiyette artış olduğu sonucuna varılmaktadır.

8- Göçmen Hane Halkı Fertlerinin Sayılarının Dağılımı; Kırsal kesim ailelerinde çocuk sayısı genelde şehir kesime göre yüksektir. İş gücüne duyulan ihtiyaç, doğum kontrol yöntemlerinin yeterince uygulanamaması, ve çocuk sayısının fazlalığının bir güvence sayılmasını bunun altında yatan sebepler olarak sıralayabiliriz. Şehir hayatında ise köy hayatına karşıt olarak ailelerin daha bilinçli olarak çocuk sahibi olduğu söylenebilir. Gerek ekonomik ve gerekse hayat koşullarının zorluğu, iş yaşamı, kadının çalışma yaşamına girmesi gibi sebeplerle şehirlerde kırsaldaki kadar yüksek çocuğa sahip olunması pek görülmez (Tüfekçi, 2002:139). Bu doğrultuda bakılacak olunursa; ankete katılan 384 katılımcının % 52.1'inin hane halkında yaşayan fert sayısı 4-6 kişi arasında olduğu, % 30.2'sinin hane halkında yaşayan fert sayısının 7-10 kişiyi kapsadığı, %10.2'sinin ise hane halkında yaşayan fert sayısının 1-3 arasında olduğu gözlemlenmiştir. Bu çerçevede görüldüğü üzere kırsal kesimde hâkim olan geniş aile yapısı, genelde kentte çekirdek aile tipine dönüştüğü çıkarımı yapılabilmektedir.

9- Göçmen Hane Halkının Türkçe Bilme Durumlarına Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 84.9'unun ailesinde Türkçe bilmeyen aile ferdi yoktur, ancak % 15.1'inde ise Türkçe bilmeyen aile fertleri mevcuttur.

10- Türkçe Bilmeyen Göçmen Hane Halkı Sayısının Dağılımı ; Ankete katılan 384 katılımcının toplamda 58'nin ailesinde Türkçe bilmeyen fert bulunmaktadır. % 8.3'ünde ailedeki Türkçe bilmeyen kişi sayısı 1 kişidir, % 6.0'sının ailedeki Türkçe bilmeyen kişi sayısı 2 kişidir, %0.8'inde ise Türkçe bilmeyen fert sayısı 3 kişiden oluştuğu görülmektedir. Bu doğrultuda Türkçe bilmeyen kişi sayısının azınlıkta olması göçmen hane halkının kenti sahiplenmesine, aitik hissi duymasına, sorumluluk almasına neden olacağı kanısına varılmaktadır. Ayrıca kentlerde bulunan ayrılığın yok olmasına, insanların uyumlu yaşamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

11- Göçmen Hane Halkının Sosyal Güvence Durumlarına Göre Dağılımı;

Tablo 4.

Hangi Sosyal Güvenceniz Var ?	Frekans	Yüzde
SSK	94	24.5
Emekli Sandığı	8	2.1
Özel Sigorta	11	2.9
Yeşil Kart	140	36.5
BAĞ-KUR	58	15.1
Sosyal Güvencem Yok	73	19.0
Toplam	384	100.0

İnsani gelişme ve hayat kalitesi yaklaşımının temel unsurlarından biri de ücretsiz ve erişilebilir sağlık hizmetleri ve insanların bu hizmetlere erişebilme durumudur. Sağlık hizmetlerinden faydalanabilme kapasitesini de büyük oranda, insanların herhangi bir sağlık güvencesine sahip olup-olmama durumları belirlemektedir (Eyyübiye belediyesi,2014:17). Ankete katılan 384 katılımcıdan %36.5'inin yeşil kart sahibi olduğu, %24.5'inin SSK, %15.1'inin Bağ-Kurlu olduğu, %19.0'ının ise sosyal güvencesi olmadığı görülmektedir. Katılımcıların önemli kısmının sosyal güvencelerinin olduğu görülmektedir. Sosyal güvenceye sahip olmayanların ise, kendilerinin, eşlerinin veya çocuklarının hastalanmaları veya bir ihtiyaç durumunda gittikleri sağlık kuruluşlarından parayla yararlanmak durumunda kaldıklarından, bazen de parasızlık yüzünden sağlık sorunlarını ertelemek, dikkate almamak zorunda kaldıklarını birebir yapılan görüşmelerde ifade etmişlerdir.

12- Göçmen Hane Halkının Oturduğu Konut Durumlarına Göre Dağılımı; Katılımcıların gelir seviyesi düşünüldüğünde, kentte ev sahibi olmanın, ekonomik olarak sağladığı avantajlar ve aidiyet duygusuna yaptığı katkı nedeniyle böylesi bir olumlu etki oluşturduğunu ifade etmek yerinde olacaktır. Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcıdan %50.8'inin konut sahipliğinin mevcut olduğu, %31.0'ının kiracı olduğu, %18.2'sinin ise akraba veya aile fertlerinden birine ait evde yaşamakta oldukları görülmektedir. Bire bir yaptığımız görüşmelerde katılımcıların oturdukları konutları genelde kendi imkânlarıyla yaptıkları müstakil ev ve gecekondulardan oluştuğunu gözlemlenmektedir. 20 mahallenin yalnızca bir mahallesinde genel açıdan apartman daireleri görülmektedir.

13- Göçmen Hane Halkının Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı; Genelde insanların göç etme sebepleri incelediğinde çoğunlukla ekonomik nedenlerin (başta işsizlik olmak üzere) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Kente gelen göçerlerin ekonomik açıdan sıkıntılarının azalması ise kentsel adaptasyon ve kentleşme düzeyleri üzerine etki eden önemli bir unsur olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede ankete

katılan 384 katılımcının %65.4'ünün çalışmakta olduğu, %34.6'sının ise herhangi bir yerde çalışmamakta olduğu görülmektedir.

14- Çalışmayan Göçmen Hane Halkının Geçimlerini Nasıl Karşılıdıklarının Dağılımı; ankete katılan 384 katılımcının %2.9'unun Akrabalarından yardım aldıkları, %2.6'sının dernek, vakıf vb. gibi yardım kurumlarından yardım aldıkları, 1.6'sının valilikten yardım aldıkları, 0.8'nin hemşehri-arkadaşlarından ve İŞKUR'dan işsizlik maaşı aldıkları, 0.3'nün ise komşularından yardım aldıkları görülmektedir.

15-16-17- Göçmen Hane Halkının İş Arama Durumlarında Kime Ya Da Nereye Başvuracaklarının Hane Halkı Açısından Önem Sırasına Göre Dağılımı; ankete katılan 384 katılımcının önem sırası açısından toplamda; % 64.5'inin iş arayacak olsalar ilk olarak İŞKUR'a başvuracaklarını belirtmişlerdir. İkinci olarak % 54.2 gibi bir oranda belediyeye başvuranlar takip etmekte, 3. olarak ise % 37.8 ile Akrabalara başvururum diyenler yer almaktadırlar. Hiçbirine başvurmam diyenlerin oranı ise % 49.8 olduğu görülmektedir. Bu çerçevede elde edilen oranlara göre göçerlerin kentin koşul olanakları hakkında azımsanmayacak derecede bilgilerinin olduğu kanısına varılmaktadır. İş ve işçi bulma konusuyla ilgili kurumsallaşmanın çok da eksik olmadığı düşünülmektedir. Göç eden ailelerin nerede, nasıl iş başvurusunda bulabilecekleri hususunda bir tür bocalama dönemi yaşamadıkları görülmektedir. Ayrıca ikincil ilişkileri kullanma açısından, kentte ilk göç ettikleri durumlardan sıyrıldıklarını ve kendilerine güvenen, kendi vasıf ve iş tecrübelerine dayanarak iş arayan ya da kuran, kentli bireyler haline geldikleri görülmektedir.

18-19-20- Göçmen Hane Halkının Köyünden/Memleketinden Göç Etmeye İten Sebepler Açısından Önem Sırasına Göre Dağılımı; Bilindiği üzere göç olgusunun gerçekleşmesinde sadece çekici faktörlerin önemi yoktur. Göç edilecek yerleşim merkezinin sahip olduğu çekici etmenlerin önemi olduğu gibi, terk edilecek olan yerleşim merkezinin de sahip olduğu itici güçler, göç olgusunun gerçekleşmesinde etkili ve önemlidir. Bu düşünce, ankete katılan göçerlerin, eski yerleşim merkezlerini neden terk ettiklerini belirtmeleri açısından önemlidir. Anket uygulamasında olduğu gibi, katılımcılara kendilerini etkileyen itici güçleri belirtmeleri istenmiş ve birden fazla itici güce sahipler ise bu faktörleri önem sırasına göre belirtmeleri istenmiştir (Özdemir, 2008:122). Bu çerçevede bakıldığında ankete katılan 384 katılımcının önem sırası açısından toplamda; ilk sırada % 69.8'inin gelir yetersizliği sebebiyle göç ettiklerini, İkinci sırada % 56.2'sinin daha iyi bir yaşam için göç ettiklerini göstermektedir. Üçüncü sırada ise % 52.6 'sının ise toprak yetersizliği-verimsizliğinden dolayı göç eylemini gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda göçmen hane halkına sorulan göçe iten nedenler içerisinde en önemli nedenin ekonomik sorunlar olduğu göçerlerin özelinde tespit edilmiştir. Verilen cevaplardan anlaşıldığı üzere ekonomik sorunlar, göç veren bölgelerde giderildiği zaman ekonomik nedenlerden kaynaklanan göçlerin önemli ölçüde azalabileceği yeni göçlerin önüne geçilerek göç sorununun çözümüne katkı sağlanabileceği kanısına varılabileceği düşünülmektedir.

21- Göçmen Hane Halkının Göç Ettikleri Yerle Sürdürülen İlişkilerine Yönelik Önermelere Göre Dağılımı; Kırsal ve kentsel toplumlarda akraba ziyareti önemli bir sosyal işlemdir. Fakat kırsal toplumlarda mesafenin daha yakın oluşu ve değer yargıları daha fazla korunduğundan dolayı kent toplumuna göre bu daha ön plana çıkmaktadır. Kentsel alanda birbirini bayramdan bayrama veya hastalık, doğum gibi özel günlerde ziyaret edilmesi yaygın bir hareketliliktedir. Kırsal göç sonucu insanların birbirini ziyaret etme sıklıkları daha da azalacak ve toplumsal bir kopuş olabilecektir. Bu durum komşu, arkadaş ve dost ziyaretlerine de yansımaları muhtemeldir. Bu sebeple kırsal göç sonucu insanların birbirine daha çok yabancılaşması beklenebilecek bir gelişmedir. Kırsal göç sonucu yalnızca aile fertleri arasında değil diğer akraba, dost ve komşular arasında da fiziksel mesafenin yanı sıra duygusal mesafenin de artabileceği söylenebilir. Ayrıca, kentsel bölgelere yerleşen ailelerin bir araya gelme oranları azalacak ve aile içi dayanışma azalabilecektir. Birbirinden her geçen gün uzaklaşan ve yabancılaşan bir toplumun oluşması, kırsal göç ile birlikte daha da artacağı beklenmektedir (Güreşçi, 2012:154-156). Bu doğrultuda ankete katılan 384 hane halkının %46.9'unun köyüne/memleketine sıklıkla giderim önermesine katıldıkları görülmüştür. % 71.1 gibi önemli orandaki kısmının köyüne/memleketime genelde tanıdık ve akrabaları görmek için giderim önermesine katıldıklarını belirtmişlerdir. % 48.2 'sinin köyüne/memleketime genelde yiyecek, giyecek, yakacak vb. şeyler getirmek için giderim önermesine katıldıkları, %42.4'sinin köyüne/memleketime yiyecek, para, hediyelik bazı şeyler, ilaç vb. şeyler gönderirim önermesine katıldıkları, % 66.4 'ünün köydeki/memleketindeki tanıdık ve akrabaların düğün, hastalık, cenaze vb. olaylarına sıklıkla giderim önermesine katıldıkları, %75.8 gibi yüksek orandaki katılımcının köyünden/memleketimden telefon, mektup, internet yoluyla, gelen gidenle vb. şekilde düzenli olarak haber alıyorum önermesine katıldıkları görülmektedir. Kentleşme sürecinin temel özelliklerinden birisi de, birincil ilişkilerin zayıflayıp ikincil ilişkilerin gelişmesidir. Görüldüğü üzere katılımcıların çok büyük bölümü kentte yaşamalarına rağmen kırsal alanlarla (memleketleriyle) bağlarını koparmamışlardır. Söz konusu kırsal alanlarla oluşan bu ekonomik ve kültürel bağlılık ve kırsal alanlardaki ilişkilerin devam etmesi kente ve kent hayatına adaptasyonu olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca tam

anlamıyla birincil ilişkilerden kopamayan hane halkının ve kentli davranışı olan ikincil ilişkileri geliştiremediği kanısına varılmaktadır.

22- Göçmen Hane Halkının Köyüne/Memleketine Gittiğinde Kalma Sürelerine Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 45'inin köyünde/ memleketinde kalma süresinin 1-2 gün olduğu belirtmişlerdir. % 32.6'sının ise birkaç gün kaldıkları, hiç gitmem diyenlerin oranının ise %3.9 olduğu görülmektedir. Bu durum göçerlerin kente yerleşmiş olmalarına karşın kırsal alanlarla (memleketleri) bağlarını koparmamış olduklarını göstermektedir. Ayrıca göçerlerin memleketlerinde (köylerinde) geçirdikleri sürenin gününbirlik, birkaç gün gibi ziyaretlerle sınırlı olması bu ziyaretlerin yalnızca "ziyaret" amacıyla değerlendirilmesi gerektiği kanısına varılmasına sebebiyet vermektedir.

23- Göçmen Hane Halkının Köyüne/Memleketine Geri Dönmeyi Düşünüp Düşünmeme Durumlarına Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının büyük çoğunluğu %94.3'lük kısmı köyüne / memleketine geri göç etmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu oranın yüksek olmasında göçerlerin köylerine (memleketlerine) dönmek için oluşması gereken; gelir, iş imkânı gibi ekonomik faktörleri araştırmanın önceki bulgularına da bakıldığında önemli derecede yer tuttuğu görülmektedir. Bu durumun ise köyden (memlekette) göç ediş amaçlarına bakıldığında kolayca açıklanabilecek bir gerekçe olduğu düşünülmektedir. Ayrıca oranın yüksek olması olumlu bir sonucu da ortaya çıkarmaktadır. Göçerlerin kenti benimseme süreçlerinde sıkıntı yaşamadıkları düşüncesine varılabileceğini göstermektedir.

24- Göçmen Hane Halkının Köyüne/Memleketine Göç Etmeyi Düşünme Gerekçesine Göre Dağılımı; Ankete katılan göçerlerden köyüne/memleketlerine geri göç etmeyi düşünenlerin %1.8'inin memleket özlemi nedeniyle geri göç etmeyi düşündükleri, %1.6'sının kent yaşamı pahalı

olduğundan dolayı, %1.3'ünün kent yaşamına alışamadıkları için, %1.0'ının işsizlik gerekçesinden dolayı geri dönmeyi istediklerini belirtmişlerdir.

25- Göçmen Hane Hane Halkının Köyüne/Memleketine Göç Etmeyi Düşünmeme Gerekçesine Göre Dağılımı; Ankete katılan göçerlerin köyüne/memleketine göç etmeyi düşünmeme gerekçelerine göre % 37.8'inin kentte iş bulma imkânının yüksek olduğu,

%34.9'unun kentte yaşam düzeylerinin yüksek olduğu, %10.4'nün ise kentte gelir imkânlarının yüksek olduğu sebebini belirtmişlerdir.

26- Göçmen Hane Halkının Oturdukları Konutun Türüne Göre Dağılımı; Göçerlerden kaynaklanan önemli bir sorun konut sorunudur. Fakat konut sorunu göç dönemlerinin kontrol altında tutulabildiği yani göçlerin kitlesel bir hal almadığı dönemlerde ve konut üretiminin göç eden hane halkının ihtiyaçlarını karşıladığı süreçte bu durum sorun teşkil etmemiştir. Fakat göçerlerin önlenemez bir hal aldığı dönemlerde barınma ve konut sorunu ön plana çıkmıştır. Barınma sorununa, kente uygun, kentsel yaşam tarzını yansıtabilecek çözüm bulunamadığında, göç eden hane halkı kendi çözümlerini üretmeye başlamışlardır. Bu çözüm yolları her ülkede farklı adlar altında olsa da nitelik ve fonksiyon olarak birbirlerine benzeyen, kentin yoksul ve kenar bölgelerinde, kimi zaman kırsal alandaki barınma yerlerinde daha kötü ve niteliksiz konutlar yapmak suretiyle bulunmuştur. Bu konutların genel özelliği ise kentsel alt yapının olmamasıyla birlikte konutun nicelik ve nitelik olarak oldukça yetersiz olmasıdır. Bu tür konutlar, genelde benzer nitelikli konutların yapıldığı alanlara yapılarak ülkemizdeki adıyla gecekondu mahalleleri ya da semtleri oluşmuştur (Başel, 2003:66-67). Ayrıca "özellikleri gereği, tapusuz ve kanunsuz, altyapısız, ve yapı izni olmadan yapılan konut veya konut bölgeleri" (Arı, 1982:3-4). Olarak tanımlanan gecekondu, Türkiye'nin göç dalgasıyla birlikte tanıdığı ve iç içe yaşadığı, hatta üzerinde çok tartışılrsa da imar aflarıyla yasallaştırmaktan başka hiçbir çare ve çözümün de üretilemediği bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. (Başel, 2003:67). Bu çerçevede ankete katılan 384 hane halkının % 52.1'inin gecekondu tipi evde oturdukları, % 32.8'inin bahçeli müstakil evde, % 15.1'inin ise apartman dairesinde oturdukları görülmektedir. Göç edenlerin konutlarının özellikleri, yapı olarak konutun türü, mülkiyet durumu, kira tutarı ve konutun kullanım alanı bakımından incelenmiştir. Bu göç edenlerin yaşadıkları konutlarla ilgili özelliklerin nasıl biçimlendiğinin ortaya konması bakımından önem teşkil etmektedir. Ayrıca bire bir yapılan görüşmelerde katılımcıların oturdukları konutları genelde kendi imkânlarıyla yaptıkları müstakil ev ve gecekonduardan oluştuğu gözlemlenmektedir. Apartman dairelerine ise genel anlamda sadece Batıkent Mahallesinde rastlanılmaktadır.

27- Göçmen Hane Halkının Oturdukları Konutta Hayvanları Beslemek İçin Kümes Ya Da Ahır Benzeri Yapının Mevcudiyet Durumuna Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının %94.3'ünün oturdukları konutta hayvanları beslemek için kümes veya ahır benzeri bir yapı mevcut olmadığını belirttikleri görülmektedir. Bu durum katılımcıların geldikleri bölgelere kırsal karakterini koruyan ve geldikleri bölgenin özelliklerini yansıtan nitelikleri göstermedikleri, ayrıca kırsal yaşamdan kentsel yaşama dönüşüm sürecinde ilerlediği konusunda bilgi vermektedir.

28- Göçmen Hane Halkının Oturdukları Konutu Isıtma Şekline Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 76.6'sının konutlarını en ucuz ve ekonomik ısıtma yöntemi olan odun/kömür sobası ile ısıttıkları, akabinde % 9.9'unun ise evlerini elektrik sobası ile ısıttıkları görülmüştür.

29- Göçmen Hane Halkının Gezmek, Dinlenmek Ve Eğlenmek Amacıyla Başka Yerlere, Başka Şehirlere Gidip-Gitmeme Durumlarına Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 82.8'inin gezmek dinlenmek ve eğlenmek için başka yerlere başka şehirlere gitmediklerini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda göçerlerin maddi durumlarının kısıtlı olduğu göz önünde bulundurulursa gezmek, dinlenmek ve eğlenmek için başka yerlere gitmediklerini/gidemediklerini belirtmeleri oldukça normal olduğu kanısına varılmasına sebebiyet vermektedir.

30- Göçmen Hane Halkının Yerel Gazete Okuma Durumlarına Göre Dağılımı; Kültürel yapıyı besleyen önemli unsurlardan biri kentle ilgili bilgilenme biçimidir. Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının % 69.5'inin yerel gazete okumadıkları, %30.5'inin ise yerel gazete okuduğu görülmektedir. Göçerlerin yerel bazda yaşadıkları yerle ilgili gelişmeleri takip etmesi ve bunlara kayıtsız kalmaması bilgi edinimleri kentsel yaşamın gerekleri ve kentlilik bilinci hususunda önem arz etmektedir. Bu doğrultudaki oranın da azınlıkta olmasıyla kentte gelişen, vuku bulan durumlarla

ilgili hane halkının çok fazla duyarlı olmadığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca anket esnasında birebir yapılan görüşmelerde bazı göçerler okumama gerekçelerini; bir kısmı gazeteyi alacak parasının olmadığı şeklinde belirtirken diğer bir kısmı ise okuma-yazma bilmediklerinden okuyamadıkları şeklinde ifade etmişlerdir.

31- Göçmen Hane Halkının Halı, Kilim, Yün vb. Eşyalarını Nerede Yıkayıp/Yıkattıkları Duruma İlişkin Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 84.9'unun halı, kilim yün vb. eşyalarını evde yıkadıkları, %11.7'sinin kapının önünde bahçede yıkadıkları, % 3.4'ünün ise halı yıkama fabrikasında yıkattıklarını belirtmişlerdir. Bu çerçevede göçerlerin önemli bir kısmının halı, kilim, yün vb. eşyalarını evlerinde yıkamaları ve belli bir kısmının kapının önünde bahçede yıkamaları, kentsel düşünme ve hareket tarzının pratikleşme, evrimleşme sürecini tamamlayamadığını göstermektedir.

32- Göçmen Hane Halkının Günlük Ekmek İhtiyacını Genel Olarak Karşılama Durumlarına Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının %70.3'ünün günlük ekmeklerini evde kendilerinin yaptıklarını, % 24.2'sinin ekmeklerini fırından satın aldıklarını belirtirken, % 5.5'inin ise marketten bakkaldan aldıklarını belirtmişlerdir. Kent, insanların davranış ve tutumlarında değişikliklerin yaşanmasına neden olmaktadır (Vatandaş, 2008:50). Ayrıca kentleşme gelen göçerlerin geleneksel değerlerini, eski alışkanlıklarını, tutumlarını ve davranışlarını değişime uğratmaktadır. Bu açıdan bakıldığında verilere göre göçmen ailelerin hareket tarzında, tutumlarında bir gelişme oluşmadığı görülmektedir. Diğer bir husus ise "ekmeği evde kendimiz yaparız" cevabının yüksek olması göçerlerin kente geliş hususlarındaki belirleyici etmenlerinin refah/gelir düşüncesi oluşturduğu da anlaşılmaktadır.

33- Göçmen Hane Halkının Bir Kuruluşa Etkin Olarak Üyeliklerinin Mevcut Olma Durumuna Göre Dağılımı; Kentleşmenin, kente özgü davranış biçimi olan katılımcı davranışı ortaya çıkartması beklenir. Kentli birey, kendini ilgilendiren konularla ilgili fikri olan ve bu konuda katılımını eyleme dönüştüren bireydir. Kentsel kuruluşlara üyelik, kentlilik bilincinin önemli bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel kurumlara katılımın gerçekleşmesi demokratik toplumun ve değerlerinin de gelişmesi demektir (Acungil, 2012: 79). Ankete katılan 384 katılımcının %77.9 'unun hiçbir kuruluşla üye olması görülürken, %10.7'sinin siyasi partiye , %4.4'ünün sosyal yardımlaşma derneğine, %3.1'inin hemşeri derneğine üye oldukları görülmektedir. Kentsel kuruluşlara üyelik düşük olması, tam anlamıyla kentlilik bilincinin oluşumundan bahsedilmesini güçleştirdiği kanısını oluşturmaktadır. Ayrıca Şanlıurfa geneline göre aşiret bağının daha yüksek olduğu araştırma bölgesi geniş ölçüde içe kapalı ve geleneksel bir yapılanmanın etkin olduğu toplulukların yaşadığı bir alandır. Geleneksel toplumda örgütlenme son derece sınırlıdır. Geleneksel toplumlarda kurumların yazılı olmayan geleneksel mekanizmalara göre işleme özelliği, kırsal alanda daha belirgindir. Buralarda toplumsal amaçlar ve ihtiyaçlar, modern örgütlere ve örgüt üyeliklerine çok seyrek bir oranda rastlanılır (Eyyübiye belediyesi,2014: 30).

34- Göçmen Hane Halkının Oturdukları Mahallelere İlişkin Belediyenin Katkısının (Plan, Alt Yapı, Konut Yapımı Açısından) Ne Derece Olduğu Duruma Göre Dağılımı;

"Belediyelerin temel görevi, gerçekleştirdiği yatırım ve hizmetlerle vatandaşların yaşam kalitesini ve vatandaş memnuniyetini artırmaktır. Belediyeler açısından vatandaş memnuniyetini artırmanın temel yolu ihtiyaca dayalı hizmet üretmek olduğundan, yerel yönetimlerin sorumlu oldukları vatandaşların ihtiyaç, beklenti ve taleplerine ne ölçüde karşılık verebildiklerinin değerlendirilmesi, belediyelerin gelecekle ilgili stratejik planlamalarında da büyük önem taşımaktadır "(Şahin, 2011:126). Bu doğrultuda ankete katılan

384 katılımcının % 58.1'inin belediyenin mahallelerine katkısının orta düzeyde olduğunu, % 28.6'sının ise belediyenin mahallelerine katkılarının alt düzeyde olduğunu belirtmişlerdir.

35- Göçmen Hane Halkının Oturdukları Mahallelerde Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Önermelere Göre Dağılımı;

Kentte yaşayan bireylerin buldukları mekânlarla ilgili düşünceleri, kenti algılayışları, kentsel sorunlara duyarlı olmaları ve bu sorunların çözümü için çaba göstermeleri kentin dinamizmi açısından önem arz etmektedir (Güçlü, 2002: 92). Bu doğrultuda ankete katılan 384 katılımcının %58.3'ünün mahallelerinde altyapının yetersiz olduğu (İçme suyu, kanalizasyon vb. gibi) ifadesine

katılmadıklarını, %66.9'unun mahallelerinde ulaşım imkanları yetersiz olduğu ifadesine katılmadıklarını, %50.8'nin mahallelerinde alışveriş mekânları yetersiz olduğu ifadesine katılmadıklarını, %49.5'nin mahallelerinde sağlık kuruluşları yetersiz olduğu ifadesine katılmadıklarını, %41.7'sinin mahallelerinde açık ve yeşil alanlar yetersizdir ifadesine katıldıklarını, %37.5'nin mahallelerinde otopark alanlarının yetersiz olduğu ifadesine katıldıklarını, %47.1'nin mahallelerinde eğitim kurumlarının yetersiz olduğu ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

36- Göçmen Hane Halkının Bir Kamu Kurumu İle Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin İlk Gitmek İsteyecekleri Yere Göre Dağılımı; Kentsel sorunların çözümü konusunda hane halkının sorunun farkında olarak çözüm aramaları kente entegre olabilmeleri ve kentlilik bilinci hususunda önem arz etmektedir. Aileler bu sorunlara ne kadar ilgisiz kalırsa kentle bütünleşebilme süreci ve kentlilik bilinci o kadar düşük olmakta, sorunlara çözüm aramaları artıkça kente entegre olabilmeye süreci hızlanmakta ve kentlilik bilinci artmaktadır. Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının % 35.7'sinin bir kamu kurumunda sorun yaşadığında kendisinin halledebileceğini, % 16.9'unun akrabalarına gittiğini, %15.6'sının valiliğe gittiğini, %6.3'ünün ise bu durumda hiçbir şey yapmayacağını belirttikleri görülmektedir. Bu doğrultuda sorunların çözümü konusunda hane halkının sorunun farkında olarak çözüm arama yollarını tercih etmedikleri, oluşan sorunlarına çözüm arayışında ilgisiz kalmaları kentle bütünleşebilme ve kentlilik bilinci sürecini yavaşlattığı kanısını oluşturmaktadır.

37- Göçmen Hane Halkının Şanlıurfa'da Kendilerini Ne Olarak Tanımladığına İlişkin Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 64.8'i kendini Şanlıurfa'da ev sahibi olarak hissetmekte olduklarını, %18.0'mın kiracı, %12.2'si ise kararsız/belirsiz olarak hissettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların Şanlıurfa'da kalış süresi (önceki analiz sonuçlarından anlaşıldığı üzere) artıkça kenti sahiplendikleri, benimsedikleri görülmektedir. Ayrıca Şanlıurfa'ya gelen göçerlerin önemli kısmının kırsal kesimlerden (ilçe, köy) göç ettikleri baz alınırsa değer, tutum, kültür ve davranış kalıplarında önemli bir değişimle karşılaşmadıkları söylenebilir.

38- Göçmen Hane Halkının Kentsel Sorunları İletmede Kullandıkları Yönteme Göre Dağılımı; Kentsel sorunların çözümü konusunda hane halkının sorunun farkında olarak çözüm araması kentlilik bilinci hususunda önem arz etmektedir. Aileler bu sorunlara ne kadar duyarsız kalırsa kentlilik bilinci o kadar düşük olmakta, sorunlara çözüm aramaları artıkça kentlilik bilinci artmaktadır (Acungil, 2012:77). Ankete katılan 384 katılımcıdan % 71.4'nün kentsel sorunların iletilmesinde belediyedeki yetkili kişilere ulaşmayı tercih ederken, mahalle muhtarına başvuru yolunu tercih edenlerin oranı % 8.3 olmuştur. Herhangi bir tepki göstermem diyenlerin oranı ise % 8.3 gibi bir oranda çıkmıştır. Gayri resmi yollardan tanıdıklar vasıtasıyla çözüm arayanların oranı ise % 7.0 oranında olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda hane halkının kentsel sorunlar bazında oluşan sorunlara çözüm aramaları noktasında yetkili kişilere başvurma oranının yüksek olması kentsel duyarlılık hususunda bilinçsiz olmadıklarını göstermektedir.

39- Göçmen Hane Halkının En sık Kimlerle Görüştüğü Durumuna Dair Dağılımı;

Kırsal alanlardan göç eden ailelerde görülen değişimlerin bir unsuru da, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinde meydana gelen değişimlerdir. Kırsal alanın kapalı toplumsal yapısında yüz yüze ilişkiler hakîm olduğundan, ailenin akrabalık ve komşuluk ilişkileri ön plandadır. Kentleşmeye koşut olarak, insanların yüz yüze ilişkileri, yerini resmi ilişkilere bırakmıştır. Kent merkezlerine inildikçe, akrabalık ve komşuluk ilişkileri daha zayıflamış, kimi zaman ise böyle bir ilişkiden söz edilemez olmuştur (Aydoğan, 1997:547). Ayrıca kentleşme sürecinde, yerleşik kentli nüfus ile ilişkiler hız kazandırmaktadır. Kentsel yaşam biçiminin temel özelliklerinden birisi de, birincil ilişkilerin zayıflatıp ikincil ilişkilerin gelişmesidir. Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının % 68.5'inin en çok akrabalarına gidip gelmekte oldukları, % 13.5'nin ise komşularına gidip geldiklerini görülmektedir. Katılımcıların tam anlamıyla birincil ilişkilerden kopmadığı görülse de, bazı göçerlerin kentli birey davranışı olan ikincil ilişkileri az da olsa geliştirdiği görülmektedir. “ Eyyübiye belediye başkan yardımcısıyla yaptığımız görüşmede ise bu durumu şu şekilde ifade etmektedir; Göçle gelen kişilerin öncelikle akrabalarının oturduğu mahallelere göç ettiklerini, nedenini ise bir sıkıntı, sorun oluştuğunda o mahallede nasıl olsa akrabalarım var bana sahip çıkar, bana

orda iş bulur, akrabalarını bana destek olur şeklinde düşünceye sahip olduklarından dolayı bu durumun oluştuğunu ayrıca Şanlıurfa'nın aşiretçilik yapısının da bunu etkilediğini belirtmektedirler” (Çelik, 2016:9).

40- Göçmen Hane Halkının Kente Yerleştiklerinde Karşılaştıkları En Önemli Sorun Teşkil Eden Duruma Dair Dağılımı; Kırdan kente göç eden hane halkı, kentin ekonomisi talep ettiği iş gücü miktarını aştığında işsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra özellikle göç eden aileler geçekundu, çevre kirliliği, alt yapı eksikliği, arsa ve arazi anlaşmazlıkları gibi birçok sorunu yaşamakta, yeni bir çevre ve kültürle tanışmadan kaynaklanan sıkıntılar ve bunalımlar birey ve toplulukları dolayısıyla toplumu ciddi boyutlarda etkileyen sorunların yaşanmasına neden olmaktadır (DPT, 1995:17). Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının %60.7'sinin kentte karşılaştıkları en büyük sorunun işsizlik olduğunu, ikinci olarak % 20.6'sının konut sorunu olduğunu, üçüncü olarak da %6.3'ünün eğitim sorunu olduğunu, %1.6'sının ise herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

41- Göçmen Hane Halkının Yerleşmek Maksudıyla Oturdıkları Mahalleleri Seçme Nedenlerine Göre Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının oturdukları mahalleyi seçme nedenlerinin % 44.5'inin konut satın alma/kiralama yönünden ucuz olduğundan kaynaklandığını, % 17.2'si akrabalarının bu mahallelerde oturmalarından kaynaklandığını (bu durum sosyolojide “çağırıcılık” denilen daha önce gelen tanıdıkların diğerlerini de çağırması ile oluşan durumu oluşturmaktadır.), %15.6'sının ise başka bir yere gitme olanaklarının olmadığından dolayı oturdukları mahalleri seçtiklerini belirtmişlerdir. Görülmektedir göçerlerin oturdukları mahalleri seçme sebeplerinin konut alma/kiralama edinimi açısından maddi yönden daha elverişli oluşu teşkil ettiği görülmektedir.

42- Göçmen Hane Halkının Şanlıurfa'ya Göç Ettikten Sonra Alışkanlıklarında Ve Yaşam Tarzlarında Değişiklik Oluşup Oluşmadığına Dair Dağılımı; Kent, insanların davranış ve tutumlarında değişikliklerin yaşanmasına neden olmaktadır. Kentlere göç eden bireyler, olgu ve olayları değerlendirilte yeni bir algı ve tutuma sahip olmaktadırlar (Vatandaş, 2008:50). Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının % 58.6'sının Şanlıurfa'ya göç ettikten sonra alışkanlıklarında ve yaşam biçimlerin de herhangi bir değişikliğin olmadığını belirtmişlerdir. Bu çerçevede gelen göçerlerin alışkanlıklarında ve yaşam biçimlerinde çok büyük değişikliklerin oluşmamasına etki eden hususun kente kırsaldan gelen hane halkının yoğun olması ve kent kültürüne irak olmayışlarının etki ettiği düşünülmektedir.

43- Göçmen Hane Halkına Göre Şehir İle Köy Arasındaki Fark Ne Olduğuna İlişkin Dağılımı; Ankete katılan 384 katılımcının % 37.5'i şehirdeki hizmetlerin daha iyi olduğunu, %27.9'u şehirde daha çok iş alanı olduğunu, %17.7'si şehirde geçinmenin daha zor olduğunu belirtirken, %1.0'ı ise fark olmadığını belirtmişlerdir.

44- Göçmen Hane Halkına Göre Kadınların Ev Dışındaki Bir İşte Çalışıp Çalışmamalarını Ne Derece Doğru Bulup Bulmadıklarına Yönelik Dağılımı; Memleketlerinde ev hanımı olan ya da tarlalarında çalışan, ücretsiz aile işçisi olan kadınlar kentlere geldiklerinde ilk başlarda eşlerinin rızası olmaması, eğitimsizlikleri, çalışacak iş olmaması gibi nedenlerle ev hanımı konumunda kalmışlardır. Daha sonraları ailelerin geçimlerini zorla sağlamaları, kadınların kayıt dışı sektörde ve hizmet sektörlerinde çalışmaya ve evin geçimine katkıda bulunmaya başlamasına neden olmuştur. Günümüze yaklaştıkça kadınlarda artan eğitim oranları artık kadınlarında üst düzey işlerde çalışmasına, erkeklerin yaptıkları işleri kadınların da yapabildiklerini göstermelerine olanak sağlamıştır (Şen, 2010:128). Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcıdan %57.0'si kadınların ev dışında çalışmasını doğru bulmakta olduklarını belirtmişlerdir.

45- Göçmen Hane Halkının Kız Çocuklarının Eğitim Durumlarına İlişkin Önermelere Göre Dağılımı; Çocuklar eğitimin merkezinde yer alan temel aktördür. Bu sebeple çocuk eğitimi de sosyal yapının şekillenmesinde önem teşkil etmektedir. Çünkü eğitim yoluyla toplumsallaşan çocuk, toplumun bir üyesi haline gelerek toplumsal yapıyı etkileyen bir faktör haline gelmektedir. Bütün çocuklara temel eğitim sağlanması, sürdürülebilir insani bir kalkınma noktasında büyük bir görevdir. Burada oluşan başarı, milyonlarca çocuğa yoksulluktan kurtulmak için gerekli becerileri kazandıracaktır. Başarısızlık ise, eğitimsel ve toplumsal bir bunalımı ateşlemekte önemli bir faktör olarak düşünülmektedir (Eyyübiye belediyesi, 2014:14). Ayrıca Kız çocukları ele alınacak olunursa, ülkemizde kız çocuklarının eğitimlerinden en kolay kırsal bölgelerde vazgeçilmektedir. Bu bölgelerde henüz kızların özel ihtisaslaşmış işlerde çalışma olanağı yoktur. Dolayısıyla kızlar fonksiyonel olmayan eğitimin dışındadır. Kente yerleşildiğinde ise istenen ilkökula gidip “kendilerini kurtarmalarıdır.” Kız çocuklarının evlenip başka hane halkı üyesi olması da erkeklere tanınan önceliğe hak vermektedir. Oysa ki, şehirleşmiş, sanayileşmiş, nüfusu dengeli toplumlarda çalışma hünerleri edinip iyi bir uyum oluşturmada kız-erkek ayrımı yoktur (Kıray, 1974:9). Bu çerçevede ankete katılan 384 katılımcının %62.8'i kız çocuklarının din eğitim almaları yeterlidir ifadesine katılmadıklarını, %63.5'i ilköğretimi tamamlamaları yeterlidir ifadesine katılmadıklarını, %60.4'ü liseyi bitirmeleri yeterlidir ifadesine katılmadıklarını, %45.8'i üniversite dâhil

öğrenimlerini sürdürmelidirler ifadesine katıldıklarını, %37.5'i ev hanımı olmasını tercih ederim ifadesine katılmadıklarını, % 35.2'si sadece dikiş-nakış vb. kursları almasını isterim ifadesine katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda gelen göçerlerin kız çocuklarının “kendi kendilerini kurtarıncaya” kadar eğitime sahip olmaları gerektiği izlenimi vermiştir.

46- Göçmen Hane Halkının Herhangi bir Aşirete Bağlı Olup Olmama Durumlarına Göre Dağılımı; Şanlıurfa ilini diğer gelenekse bölgelerden ayıran temel özelliği, bölgede yaşayan toplulukların büyük bir bölümünün kurumlarında, davranışlarında kendisini yoğun bir şekilde hissettiren, bölgenin geleneksel yapısına rengini veren aşiret bağı(lım)lılığıdır. Bölgede yaşayan toplulukların bir bölümünde olduğu gibi, bireyler kendilerini önce bir kabilenin üyesi sonra da kabilenin bağlı olduğu aşiretin üyesi olarak görmektedirler (Eyyübiye belediyesi, 2014:18). Bu bağlamda ankete katılan 384 katılımcının %54.4'ünün herhangi bir aşirete üye olmadıkları, % 45.6'sının ise bir aşirete bağlı oldukları görülmektedir.

47- Herhangi Bir Aşirete Bağlı Olan Göçmen Hane Halkının Aşireti İle İlişkilerine Yönelik Önermelerine Göre Dağılımı; Şanlıurfa ilinde hane halklarını aşan en geniş sosyalleşme biçimi olarak “aşiret bağı” bölgeye özgü bir gruplaşmadır. Bir reisin başkanlığında yerleşik hane halklarını da kapsayan bu gruplaşma, bölgenin en etkin ve yaygın geleneksel toplumsallaşma biçimidir. Kurumlaşmış bir dayanışma çerçevesi olan aşiret bağlılığının bölgede bugünde etkinliğini koruduğu görülmektedir. Aşiret bağı, insanlar için güvenlikten barınmaya birçok alanda işlevsel olan bir toplumsallaşma düzeneği olarak görülmektedir. Önemli bir oranda görülmekte olan aşiret bağlılığı, kişilerin hangi partiye oy vereceklerinden, evlilik ve birçok alanda belirleyici ve çeşitli yükümlülükler de getirmektedir (Eyyübiye belediyesi, 2014:18-19). Şanlıurfa ilinde aşiretçilik, devam edegeldiği biçimiyle salt toplumsal bağlılık/tutumun düzeneği olmakla sınırlı kalmayarak, diğer alanlarda da belirgin olarak halen işlevselliği olan bir örgütlenme biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kan bağına dayalı olması özelliğine paralel olarak özellikle ortak saldırı veya savunma durumlarında aşiret bağı daha belirgin bir şekilde çeşitli yaptırım ve yükümlülükleriyle bağlayıcı bir rol oynamaktadır. Bölge genelinde olduğu gibi kırsal alanlar (köyler) geniş ölçüde içe dönük, geleneksel kuralların etkin olduğu topluluklardır. Genelde aralarında hısımlık ya da akrabalık ilişkileri bulunan aileler, karşılaştıkları sorun ve güçlükleri çoğunlukla kendi içlerinde çözüme kavuşturma yoluna giderler. Karşılaşılan sorun ve güçlükler karşısında devreye sokulan danışma ve yardım odakları topluluğun otorite yapısını gösterir. Sorun çözme yöntemleri, bir toplumda toplumsal işbirliği ve çatışma süreçlerine ilişkin alışkanlık, davranış, ve tutumları gösterir. Yöntemlerin geleneksel ya da modern olması toplumsal yapının ana karakterine ilişkin veriler oluşturur. Genelde aralarında birincil tür sosyolojik ilişkiler bulunan birey ve aileler karşılaştıkları sorunları kendi aralarında ve çoğunlukla geleneksel mekanizmalarla çözmeye çalışmaktadırlar (Eyyübiye belediyesi, 2014:52-53). Bu doğrultuda ankete katılan 384 katılımcının %58.9'uaşiretim yükümlülük getirir ifadesine katıldıklarını, %52.6'sı aşiretime gerektiğinde mali yardımda bulunurum ifadesine katıldıklarını, %43.4'ü aşiretimin gerektiğinde hizmetinde çalışırım ifadesine katıldıklarını, %43.4'ü aşiretimin istediği partiye çalışırım ifadesine katıldıklarını, %55.4'ü aşiretim hiçbir yükümlülük getirmez ifadesine katıldıklarını, % 60.6'sı aşiretime özellikle çatışma/kavga vb. durumlarda destek olurum ifadesine katıldıklarını, %56.6'sı aşiretimin örf ve adetlerine bağlı kalmak benim için çok önemlidir ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir.

5.SONUÇ ve ÖNERİLER

Göç, insanlık tarihini şekillendiren en önemli olgulardan biridir. İnsanlığın ilk süreçlerinde avcılık ve yiyecek bulma gibi sebeplerden kaynaklanan göçler, günümüzde içeriğindeki değişimlerle birlikte ekonomik, teknolojik, sosyo-psikolojik vb., bir çok nedenle devam etmektedir. Ancak toplumların yapısını şekillendirme de oldukça büyük bir yeri olan göçler, bazı toplumlar ve ülkeler açısından olumlu sonuçlara sebebiyet verirken, Türkiye gibi gelişmekte olan birçok ülke için oldukça büyük ve çözümü güç sorunları beraberinde getirmektedir. Bir yanda kentlere göç etmek isteyen köylüler ve özellikle köydeki genç insanlar, bir yanda kentlerin gecekondualarında köylülerine geri dönme planları yapan, yer yer dönen işsizler Türkiye'deki bu sorunların giderek ağırlaştırdığının bir göstergesidir (Kurt, 2003:89). Bu çalışma kapsamında Şanlıurfa'nın merkez ilçesinden biri olan Eyyübiye'nin TUIK'den de edinilen verileriyle 5393 sayılı belediye kanunu kapsamında yoğun iç göç almış, 20 mahallesinde toplam 384 hane ile yapılan anketler üzerinden iç göç ve süreci ve sonuçları incelenmiştir. Çalışmada, mahalleler sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik değişkenler açısından farklı gelişimler göstermiştir. Bu değişkenlerin bazılarında kırsal karakterini koruyan ve geldikleri bölgelerin özelliklerini yansıtan özellikler gösterirken, bazı değişkenlerde kentsel özellikler göstermektedir. Ancak değişkenlerin çoğunda kırsal ve kentsel yaşamın ikisinin de görüldüğü ve kırsal yaşamdan kentsel yaşama geçiş sürecinin devam ettiği belirlenmiştir. Türkiye'de üzerinde en çok durulan mevzulardan biri olan kırlardan kentlere, özellikle büyük şehirlere yönelen kitle halindeki nüfus hareketleri, yani göçler, gerek ekonomik gerekse sosyal alanlarda sorunlar oluşturmuş ve bugün Türkiye'nin en hayati problemlerinden biri haline gelmiştir. Bu doğrultuda; araştırma sahasında elde edilen bulguların ışığında; Şanlıurfa ilinde bu durum kentin yoğun olarak kırsal kesiminden göç almasından

dolayı gelen göçerlerin kente yabancı olmadıkları fakat kırsaldaki alışkanlıklarını da terk edemedikleri, belirli alışkanlıklarını terk etmelerinde ise kente ikamet ediş sürelerinin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca kentin aşiretçilik yapısından ötürü kentli olmanın göstergelerinden biri olan ikincil ilişkilerin geliştirilemediği söylenebilir. Göçmen hane halkının karşılaştığı en önemli sorunun daha çok ekonomik yönde oluştuğu ayrıca eğitimsizlik (araştırmada ilkokul mezunlarının fazlalığı dikkat çekmektedir.), cehalet olduğu görülmektedir. Gelen düşük gelirli ailelerin ikamet ettikleri araştırma kapsamındaki mahallelerde yoğun olarak gecekondulara alanları oluşturmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, kentin belirli bölgelerinde homojen nitelikler taşımayan dengesiz dağılımlara sebebiyet vererek kentin dokusuna, kimliğine zarar verdiği görülmektedir. Özellikle Şanlıurfa ilinin diğer merkez ilçelerine nazaran Eyyübiye ilçesinin çeperlerinde yoğun olarak oluşan dengesiz nüfus birikimi çarpık kentleşmeyi de beraberinde getirdiğini göstermektedir. Son olarak kentin potansiyellerinden hareketle tarımsal ürün içerikli sanayi kuruluşlarının Şanlıurfa ekonomisinde önemli olduğu düşünülmektedir. Hem ham maddeye sahip olması hem de bölgeye kırsaldan hızla gelen göç sayesinde artan emek gücünün çokluğu bu alanın genişlemesine imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla göçerlerin sorunlarının çözümüne yönelik yapılan çalışmaların bu noktalar üzerinde yoğunlaşması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acungil, Y. (2012). “Kentleşme Sürecinde Tokat'ta Kentlilik Bilinci”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Arı, O. (1982). “Türkiye’de Nüfus Hareketleri ve Gecekondular”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 38(1-2), 3-24.
- Aydoğan, F. (1997). “Köyden Kente Göçün Ailenin Akrabalık ve Komşuluk İlişkileri Üzerine Etkileri, Toplum ve Göç” II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Ankara.
- Başel, H.(2003). “Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas’tan İstanbul’a Göç Örneği”, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, G. (2016). “Kentsel Bütünleşmede Yerel Yönetimlerin Uyguladığı Politikaların Rolü: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, XIII. Kamu Yönetimi Kongresi Bildiri Kitabı, 15-17 Ekim, Konya.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1995). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Ankara.
- Eyyübiye Belediyesi, (2014). Eyyübiye Sosyal Yapı Araştırması, Kültür Yayınları, Şanlıurfa.
- Güçlü, S. (2002). Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Güreşçi, E. (2012). “Türkiye’de Kırsal Göçün Aile Üzerine Etkisi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(17):149-161.
- İnsel, A. (2001). “İki Yoksulluk Tanımı ve Bir Öneri”, Toplum Ve Bilim Dergisi, (89):62-72.
- Kartal, S. Kemal (1978), Kentleşme ve İnsan, Todaie Yayınları, Ankara.
- Kıray, M.B. (1972). “Gecekondular-Az Gelişmiş Ülkelerde Hızla Toprakta Kopma Ve Kentle Bütünleşememe”, A.Ü.S.B.F. Dergisi, 27(3):561-573.
- Kurt, H., (2003). Türkiye’de Kent-Köy Çelişkisi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Özdemir, M. (2008). “Türkiye’de İçgöç Olgusu, Nedenleri Ve Çorlu Örneği”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Şahin, K. (2011). “Belediye Hizmetleri ve Hizmet Kalitesine Yönelik Vatandaş Memnuniyetinin Ölçümü (Konya İl Merkezi Örneği)”, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Şen, M. (2010). “Türkiye’de İç Göç Ve Sosyo-Ekonomik Uyum Süreci: İstanbul’daki Trabzonlular Örneği”, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Şenses, F. (2001). Küreselleşmenin Öteki Yüzü, İletişim Yayınları, İstanbul.

TUIK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2014). Seçilmiş Göstergelerle Şanlıurfa 2013, Ankara.

TUIK, Türkiye İstatistik Kurumu), <http://www.tuik.gov.tr/>(27.04.2019)

Türkdoğan, O. (1971). Seçilmiş Bazı Yerli ve Göçmen Gruplar Üzerinde Sosyal Değişme Örnekleri, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.

Vatandaş, C. (2008). Trabzon’da Kentleşme-Kentlileşme Süreci ve Problemleri, KTÜ Yayınları, Trabzon.